

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain ja Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi maankäyttö- ja rakennuslakia sekä Suomen talousvyöhykkeestä annettua lakia. Esityksen mukaan maankäyttö- ja rakennuslakiin lisättäisiin merialuesuunnittelua koskevat säännökset, jotka tulisivat samalla sovellettaviksi Suomen talousvyöhykkeellä.

Esityksellä pantaisiin täytäntöön merten aluesuunnittelun puitteista annettu Euroopan Parlamentin ja neuvoston direktiivi.

Merialuesuunnittelu olisi uusi, alueidenkäytön suunnittelujärjestelmästä erillinen suunnittelu-muoto, joka koskisi aluevesiä ja talousvyöhykettä. Esityksen mukaan merialuesuunnitelmien laatimisesta vastaisivat ne maakuntien liitot, joiden alueeseen kuuluu aluevesiä. Ympäristömi-nisteriön tehtävänä olisi merialuesuunnittelun yleinen kehittäminen ja ohjaus sekä yhteistyö naapurimaiden kanssa.

Merialuesuunnitelmien tarkoituksena olisi edistää merialueen eri käyttömuotojen kestävää ke-hitystä ja kasvua sekä merialueen luonnonvarojen kestävää käyttöä soveltamalla yhteen eri käyttömuotojen tarpeita.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä lokakuuta 2016.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO	3
2 NYKYTILA	3
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö	4
Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimus.....	4
Euroopan Unionin meripolitiikka	5
Merialuesuunnitteludirektiivi.....	5
Merialuesuunnittelu eräissä maissa.....	6
2.3 Nykytilan arviointi	7
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	7
3.1 Tavoitteet	7
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	8
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	9
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	9
4.1 Taloudelliset vaikutukset	9
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	10
4.3 Ympäristövaikutukset	10
4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset	10
5 ASIAN VALMISTELU.....	10
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	12
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT	12
1.1 Maankäyttö- ja rakennuslaki	12
1.2 Laki Suomen talousvyöhykkeestä.....	14
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	14
3 VOIMAANTULO.....	14
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	14
LAKIEHDOTUKSET	16
1. Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta	16
2. Laki Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta	18
LIITE	19
RINNAKKAISTEKSTIT	19
1. Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta	19
2. Laki Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta	22

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi merten aluesuunnittelun puitteista (2014/89/EU, jäljempänä merialuesuunnitteludirektiivi), joka annettiin 23. päivänä heinäkuuta 2014. Direktiivin keskeisenä tavoitteena on luoda merten aluesuunnittelulle puitteet, joilla pyritään edistämään merialueiden talouden kestävä kasvua ja merialueiden kestävä kehitystä sekä merialueiden ympäristön säilyttämistä, suojelua ja parantamista. Laadittavilla merialuesuunnitelmilla varauduttaisiin mereen liittyvien elinkeinojen tulevaan kehitykseen ja tarpeisiin sekä mereen kohdistuvien ympäristöpaineiden hallintaan.

Merialuesuunnittelu olisi uusi alueidenkäytön suunnittelujärjestelmästä erillinen suunnittelu-muoto. Merialuesuunnitelmat olisivat yleispiirteisiä, aluevedet ja talousvyöhykkeen kokonaisuutena kattavia suunnitelmia, joissa tarkastellaan eri toimintojen tarpeita laaja-alaisesti ne yhteen sovittaen. Näitä olisivat erityisesti energia-alat, meriliikenne, kalastus ja vesiviljely, matkailu, virkistyskäyttö sekä ympäristön säilyttäminen, suojelu ja parantaminen.

Esitys sisältää ehdotukset merialuesuunnittelun järjestämiseksi ja merialuesuunnitelmien laatimiseksi. Esityksessä ehdotetaan, että maankäyttö- ja rakennuslain ympäristöministeriön ja maakuntien liittojen tehtäviä koskeviin pykäliin tehtäisiin merialuesuunnittelusta johtuvat muutokset ja että merialuesuunnittelusta säädettäisiin uudessa 8 a luvussa.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) ohjaa alueidenkäytön suunnittelua. Alueiden käytön suunnittelujärjestelmään kuuluvat maakuntakaava, yleiskaava ja asemakaava sekä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Pääpaino kaavoituksessa on maa-alueiden suunnittelussa, mutta myös kuntien alueisiin kuuluvia aluevesiä on suunniteltu osana maakunta-, yleis- ja asemakaavoja. Aluevesiä on osoitettu kaavoissa muun muassa vesialueiksi, luonnonsuojelu-alueiksi, puolustusvoimien alueiksi, tuulivoimaloiden alueiksi, satama-alueiksi, laivaväyliksi ja vesiviljelyalueiksi. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan maakunnan liiton tehtävänä on maakunnan suunnittelu.

Laissa alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista (7/2014) säädetään, että maakunnan liitto vastaa aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta ja siinä tehtävässä se vastaa muun muassa maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman käynnistämisestä ja alueellisten laaja-alaisen luonnonvarojen ja ympäristöä koskevien suunnitelmien osalta suunnitteluprosessin käynnistämisestä, siihen liittyvän yhteistyön johtamisesta ja kyseisen suunnittelun yhteensovittamisesta maakunnan muun suunnittelun kanssa.

Talousvyöhykettä koskee laki Suomen talousvyöhykkeestä (1058/2004). Sen mukaisesti eräitä sektorilakeja, kuten vesilakia, kaivoslakia, luonnonsuojelulakia, ympäristönsuojelulakia sekä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettua lakia sovelletaan talousvyöhykkeellä. Maankäyttö- ja rakennuslakia ei sitä vastoin sovelleta talousvyöhykkeellä.

Talousvyöhykkeellä rantavaltioilla on täysivaltaiset oikeudet vyöhykkeen ja sen luonnonvarojen taloudelliseen hyödyntämiseen ja tutkimiseen. Lisäksi rantavaltio on talousvyöhykkeellään toimivaltainen rakentamaan ja käyttämään tekosaaria ja muita rakennelmia, valvomaan meri-

tieteellistä tutkimusta sekä ryhtymään tietyssä määrin meriympäristön suojelua ja säilyttämistä koskeviin toimenpiteisiin. Merkittävä rajoitus rantavaltion oikeuksien käyttämiselle talousvyöhykkeellä muodostuu muiden valtioiden oikeuksista kyseisellä alueella. Muiden valtioiden oikeuksiin talousvyöhykkeellä kuuluvat merenkulun ja ylilennon vapaus, vapaus laskea merenalaisia kaapeleita ja putkistoja sekä vapaus muuhun näihin vapauksiin liittyvään kansainvälisessä oikeudessa hyväksyttyyn meren käyttöön, joka on sopusoinnussa Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimuksen (SopS 49-50/1996, UNCLOS, jäljempänä merioikeusyleissopimus) määräysten kanssa.

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) mukaan ympäristöministeriö laatii yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa merenhoitosuunnitelman Suomen aluevesille ja talousvyöhykkeelle merenhoidon järjestämiseksi. Tarkempia määräyksiä merenhoitosuunnitelmasta on asetuksessa merenhoidon järjestämisestä (980/2011).

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain perusteella aluevesille ja talousvyöhykkeelle laaditaan merenhoitosuunnitelmat, joilla suojellaan ja säilytetään meriympäristöä, ehkäistään sen tilan huonontuminen sekä turvataan ja ennallistetaan meriekosysteemejä siten, että meriympäristön hyvä tila voidaan ylläpitää tai saavuttaa vuoteen 2020 mennessä.

Merenhoitosuunnitelma kostuu kolmesta eri osasta, joista kaksi aiempaa valtioneuvosto on hyväksynyt 13.12.2012 (meren nykytilan ja hyvän tilan arvioiminen sekä ympäristötavoitteiden ja indikaattoreiden asettaminen) ja 21.8.2014 (merenhoitosuunnitelman seurantaohjelma vuosille 2014–2020). Vuoden 2015 joulukuussa valtioneuvosto hyväksyi merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelman. Toimenpideohjelmassa on määritelty meriympäristön hyvän tilan saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi vaadittavat toimenpiteet. Merialuesuunnittelu on yksi siinä määritelty toimenpide. Merenhoitosuunnitelman lisäksi meriympäristön tilaa parannetaan niin ikään valtioneuvoston joulukuussa 2015 hyväksymillä alueellisilla vesienhoitosuunnitelmilla.

Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevassa laissa (200/2005) säädetään viranomaisia koskevasta yleisestä velvollisuudesta selvittää ympäristövaikutukset sekä tiettyjä suunnitelmia ja ohjelmia koskevasta määrämuotoisesta ympäristöarviointimenettelystä.

Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991) säädetään Ahvenanmaan toimivaltaan kuuluvista asioista. Sen mukaan alueidenkäytön suunnittelu on Ahvenanmaan toimivaltaan kuuluva asia. Näin ollen Ahvenanmaa vastaa merialuesuunnittelun täytäntöönpanosta alueellaan.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimus

Valtioiden välisistä oikeuksista meren käyttöön on sovittu Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimuksessa. Sen mukaan rantavaltioilla on talousvyöhykkeellä täysivaltaiset oikeudet vyöhykkeen ja sen luonnonvarojen taloudelliseen hyödyntämiseen ja tutkimiseen. Lisäksi rantavaltioilla on toimivalta rakentaa ja käyttää tekosaaria ja muita rakennelmia, valvoa meritieteellistä tutkimusta sekä ryhtyä tietyssä määrin meriympäristön suojelua ja säilyttämistä koskeviin toimenpiteisiin.

Rantavaltio ei ole talousvyöhykkeellään samalla tavalla täysivaltainen kuin varsinaisella alueellaan, johon kuuluvat aluevedet. Sillä on täysivaltaiset oikeudet edellä mainittuihin toimiin sikäli, kun niitä ei ole erikseen merioikeusyleissopimuksessa rajoitettu. Myöskään valtioiden oikeutta suunnitella talousvyöhykkeidensä alueidenkäyttöä ei ole rajoitettu.

Aluevesien ja talousvyöhykkeen kesken suunnittelussa on kuitenkin merkittävä ero kansainvälisen oikeuden näkökulmasta. Merkittävä rajoitus muodostuu muiden valtioiden oikeuksista talousvyöhykkeellä. Näihin kuuluvat merenkulun ja ylilennon vapaus, vapaus laskea merenalaisia kaapeleita ja putkistoja sekä vapaus muuhun näihin vapauksiin liittyvään kansainvälisessä oikeudessa hyväksyttyyn meren käyttöön, joka on sopusoinnussa merioikeusyleissopimuksen kanssa.

Euroopan Unionin meripolitiikka

Euroopan Unionin keskeisin merialueita koskeva poliittinen asiakirja on yhdenmukaisen meripolitiikan sininen kirja (Komission tiedonanto – Euroopan unionin yhdenmukainen meripolitiikka KOM(2007)0575). Yhdenmukaisella meripolitiikalla pyritään kehittämään johdonmukaisempaa lähestymistapaa meriasioihin ja lisäämään eri politiikan alojen välistä koordinaatiota. Yhdenmukainen meripolitiikka kattaa muun muassa sinisen kasvun, rannikkoalueiden yhdenmukaisen käytön ja hoidon sekä merialuesuunnittelun. Meristrategiadirektiivi (2008/56/EY) on yhdenmukaisen meripolitiikan ympäristöosio. Sillä luodaan puitteet jäsenvaltioiden toimenpiteille, jotka ovat tarpeen meriympäristön hyvän tilan saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi vuoteen 2020 mennessä. Meristrategiadirektiivi on toimeenpantu Suomessa lailla vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä.

Merialuesuunnitteludirektiivi

Merialuesuunnitteludirektiivi on osa Euroopan Unionin yhdenmukaisesta meripolitiikasta. Direktiivin tavoitteena on luoda puitteet merialuesuunnittelulle, jolla pyritään edistämään merialueiden talouden kestävästä kasvusta, kestävästä kehityksestä ja luonnonvarojen kestävästä käytöstä.

Direktiivi edellyttää jäsenmaita järjestämään merialuesuunnittelun ja laatimaan merialuesuunnitelmat. Täytäntöönpanossa jäsenmaa voi hyödyntää jo olemassa olevia hallintorakenteita, politiikkoja, säännöksiä tai muita ohjauskeinoja. Direktiivi painottaa rajat ylittävää yhteistyötä merialuesuunnitelmien yhteensovittamiseksi ja niiden johdonmukaisuuden varmistamiseksi. Yhteensovittaminen voi myös tapahtua olemassa olevien yhteistyörakenteiden kautta tai muulla tavoin.

Merialuesuunnitteludirektiiviä sovelletaan meristrategiadirektiivissä määriteltyihin merivesiin. Merivedet käsittävät vedet mantereiden rantaviivasta talousvyöhykkeen ulkorajaan. Merialuesuunnitelmien alueet on jäsenmaiden päätettävissä. Direktiiviä ei sovelleta kaavoitukseen. Direktiivin mukaan direktiiviä ei myöskään sovelleta sellaisiin rannikkovesiin tai niiden osiin, jotka kuuluvat kaavoituksen piiriin edellyttäen, että tämä ilmoitetaan merialuesuunnitelmissa. Direktiivi ei koske puolustusta tai kansallista turvallisuutta.

Merialuesuunnitelmilla tulee pyrkiä edistämään energia-alojen, meriliikenteen, kalastuksen ja vesiviljelyn kestävästä kehityksestä sekä ympäristön säilyttämistä suojelua ja parantamista. Niillä tulee edistää myös ilmastomuutoksen vaikutuksiin varautumista. Jäsenmaat voivat asettaa merialuesuunnitelmille myös muita tavoitteita ja päättää tavoitteiden asettelusta ja tavoitteiden painotuksista. Merialuesuunnitelmia laadittaessa tulee sovittaa yhteen eri käyttömuotojen tarpeita, ottaa huomioon merialueen erityispiirteet sekä maan ja meren välinen vuorovaikutus.

Jäsenmaan on järjestettävä yleisölle mahdollisuus osallistua merialuesuunnitelmien laatimiseen tiedottamalla asianomaisille osapuolille ja kuulemalla asiaankuuluvia sidosryhmiä, viranomaisia ja yleisöä valmistelun varhaisessa vaiheessa. Suunnitelmien tulee olla myös näiden käytettävissä valmistuttuaan. Merialuesuunnitelmien laatimisessa tulee käyttää parasta käytettävissä olevaa tietoa.

Jäsenmaan on huolehdittava direktiivin kansallisesta täytäntöönpanosta 18.9.2016 mennessä ja laadittava merialuesuunnitelmat 31.3.2021 mennessä. Merialuesuunnitelmien ajanmukaisuutta tulee tarkastella vähintään kymmenen vuoden välein. Merialuesuunnitelmista ja niihin tehtävistä muutoksista on raportoitava komissiolle kolmen kuukauden kuluttua niiden julkaisemisesta. Raportointi käsittää kopiot suunnitelmista ja asiaankuuluvat selostukset direktiivin täytäntöönpanon etenemisestä.

Merialuesuunnittelu eräissä maissa

Ruotsissa kunnilla on ollut mahdollisuus laatia kaavoja merialueelle. Kunnallisia kaavoja on laadittu lähinnä rannikkoalueelle. Merialuesuunnitteludirektiivi on pantu täytäntöön suunnittelu- ja rakennuslailla (plan- och bygglagen 2010:900) ja ympäristökaarella (miljöbalken 1998:808). Ympäristökaaren mukaan laaditaan kolme merialuesuunnitelmaa (Pohjanlahti, Itämeri sekä Pohjanmeri) yhden meripeninkulman etäisyydelle perusviivasta talousvyöhykkeen ulkorajalle. Valtio laatii ja hyväksyy merialuesuunnitelmat. Merialuesuunnitelma on oikeusvaikutteinen, ja viranomaisten sekä kuntien tulee ottaa se huomioon merialuetta koskevassa suunnittelussa ja päätöksenteossa. Ruotsin valtakunnalliset intressit (riksintresse) koskevat aluevesiä ja talousvyöhykettä. Merialuesuunnittelu on osoitettu Ruotsin vesi- ja meriviranomaisen (Havs- och vattenmyndigheten) tehtäväksi.

Virossa valtio laatii ja hyväksyy merialuesuunnitelmat. Direktiivi on pantu täytäntöön suunnittelulailla. Merialuesuunnittelu on osa Viron kansallista aluesuunnitelmaa. Se ulottuu aluevesille ja talousvyöhykkeelle. Suunnitelmissa mahdollisesti käsiteltävät asiat koskevat energia- ja liikenneinfrastruktuureja, kalankasvatusta, suojelualueita sekä toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen meriympäristön hyvän tilan saavuttamiseksi. Suunnitelmissa osoitetaan pitkän aikavälin toimet ja suuntaviivat eri hallinnonalojen merten käytölle.

Venäjän hallituksen 2010 hyväksymä meristrategia 2030 sisälsi merialuesuunnittelun yhtenä toimenpiteenä. Sen jälkeen Venäjä on laatinut merialuesuunnitelman Itäiselle Suomenlahdelle. Vuonna 2015 Venäjän hallitus hyväksyi rannikoita ja merialueita koskevan tavoiteohjelman ”World Oceans 2016–2031”, joka sisältää meri- ja rannikkoalueiden suunnittelun eräänä työmenetelmänä. Venäjän talousministeriössä on tarkoitus käynnistää merialuesuunnittelua koskevan lainsäädännön valmistelu vuonna 2016.

Saksa on säätänyt talousvyöhykkeen kaavoitusta koskevan lain jo vuonna 2004. Saksan alueidenkäytön suunnittelulaissa (Raumordnungsgesetz, ROG 1997) on säädetty Saksan liittovaltiolle valtuus laatia alueidenkäytön suunnitelma talousvyöhykkeelle. Laatimisesta vastaa liikenne- ja digitaalisen infrastruktuurin ministeriö (Bundesministerium für Verkehr und digitale Infrastruktur). Rannikkoalueen osavaltiot vastaavat aluevesiensä suunnittelusta. Suunnitelmissa osoitetaan sitovat alueidenkäytön tavoitteet ja ohjaavat suunnitteluperiaatteet, jotka on otettava huomioon muussa päätöksenteossa. Suunnitelmissa osoitetaan alueidenkäytön varaukset, joilla turvataan ja kehitetään meriliikennettä, vahvistetaan taloutta ja merentutkimusta, edistetään tuulivoimaa sekä turvataan luontoympäristöjä. Suunnitelmista on laadittava ympäristövaikutusten arviointi ja kuultava eri osapuolia.

Norjassa valtio laatii merialuesuunnitelmat, jotka parlamentti hyväksyy. Norjassa ei ole merialuesuunnittelua koskevaa erillistä lakia, vaan suunnitelmat laaditaan eri hallinnonaloja koskevien lakien puitteissa. Näistä keskeisimpänä sovellettavana lakina on suunnittelu- ja rakennuslaki (Plan- og bygningsloven 2008). Suunnitelmissa esitetään eri hallinnonalojen, kuten merenkulun, energiantuotannon, kalatalouden ja ympäristönsuojelun toiminnot. Suunnitelmilla pyritään meren kestäväan käyttöön ja ekosysteemien turvaamiseen. Suunnitelmista on laadittava ympäristövaikutusten arviointi ja kuultava eri osapuolia.

2.3 Nykytilan arviointi

Meriliikenne ja meren muut käyttömuodot, kuten energian tuotanto ja erilaisten putkien ja joh-tojen sijoittaminen ovat lisääntyneet ja käytöstä johtuvat ympäristöpaineet kasvaneet. Meri-alueen käytön lisääntyminen ja sinisen kasvun edistäminen edellyttävät käyttömuotojen yh-teensovittamista ja niiden välisten ristiriitojen ratkaisemista sekä suunnitelmallista varautumis-ta tuleviin tarpeisiin. Nykytilanteessa alueidenkäytön suunnittelu on mahdollista vain alue-vesien alueella. Tämä ei ole riittävän kattavaa, kun otetaan huomioon meren käytön haasteet ja meriympäristön suojelun tarve sekä se, että meren käyttö ja ekosysteemit ulottuvat aluevesiä laajemmille alueille.

Osallistumismahdollisuudet ja osallistumismenettelyt ovat nykytilanteessa erilaiset aluevesillä ja talousvyöhykkeellä. Talousvyöhykkeellä osallistuminen tapahtuu yksittäisten hankkeiden ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhteydessä, aluevesillä kaavoituksen yhteydessä. Eri tahojen osallistumismahdollisuudet merialueen kokonaisvaltaiseen suunnitteluun ovat riit-tämättömät erityisesti talousvyöhykkeen osalta. Merialueen kestävä kehittäminen edellyttää merialueen kokonaisvaltaista suunnittelua, jossa erilaisia vaikutussuhteita voidaan selvittää ja arvioida sekä tarjota laajat osallistumismahdollisuudet.

Nykytilanteessa merialuetta koskeva tieto on pirstaleisesti eri viranomaisten hallussa ja meri-aluetta koskevan tiedon määrä, laatu ja saatavuus vaihtelevat, mikä vaikeuttaa tiedon tehokas-ta hyödyntämistä merialueen suunnittelussa. Yhdistämällä ja hyödyntämällä nykyistä laajem-min eri viranomaisten tuottamia tietoja voidaan edesauttaa sinisen kasvun saavuttamista ja pa-rantaa mahdollisuuksia suojella meriympäristöä. Suomen rannikon läheisten merialueiden tie-topohja on lisääntynyt merkittävästi monivuotisen vedenalaisen luonnon monimuotoisuuden tutkimusohjelman VELMU:n ensimmäisen vaiheen inventointien valmistuttua vuonna 2015.

Merialuesuunnitteludirektiivin edellyttämä yhteistyövelvoite sovittaa yhteen suunnitelmat eri-tyisesti ylikansallisten kysymysten osalta koskee Suomen osalta Ruotsia ja Viroa, joissa suun-nitelmien laatiminen on käynnistymässä. Tällä hetkellä Suomella ei ole aluevedet ja talous-vyöhykkeen kattavaa suunnittelua, joka toimisi merialuesuunnitelmien yhteensovittamista koskevan yhteistyön lähtökohtana.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on järjestää merialuesuunnittelu ja merialuesuunnitelmien laatiminen mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti ja resurssitehokkaasti siten, että merialuesuunnitel-milla luodaan lisäarvoa ja edellytyksiä merialueen pitkäjänteiseen ja kestäväan kehittämiseen.

Tavoitteena on varautua merialueen pitkän aikavälin käyttötarpeisiin tarkastelemalla eri toi-mintoja kokonaisvaltaisesti laajalla merialueella ja yleispiirteisellä tasolla siten, että pyritään sovittamaan yhteen eri toimintojen tarpeet ja ratkaisemaan mahdolliset ristiriidat. Suunnitel-mien tavoitteena on löytää synergiaetuja eri alojen kesken, lisätä tietoa suunnitteluprosessin myötä ja edistää sinistä kasvua.

Esityksen tavoitteena on järjestää merialuesuunnitelmien laatiminen siten, että eri viranomais-ten yhteistyöllä sekä sidosryhmien ja muiden asianosaisten osallistumisella suunnitelmien valmisteluun saadaan vaikuttavuutta ja eri tahot sitoutumaan suunnitelmiin ja niiden toteutta-

miseen omassa toiminnassaan. Merialuesuunnitelmilla ei ole oikeusvaikutuksia eikä sitovaa vaikutusta muun lainsäädännön mukaisiin lupa- tai muihin menettelyihin.

Tavoitteena on myös, että suunnitelmat antavat Suomelle hyvän lähtökohdan tehdä yhteistyötä muiden maiden kanssa merialueen käyttöön liittyvissä kysymyksissä Itämeren alueella.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Merialuesuunnitteludirektiivi antaa puitedirektiivinä laajat mahdollisuudet sen kansalliseen täytäntöönpanoon. Täytäntöönpanon vaihtoehtoina on tarkasteltu suunnitelman valmistelusta ja ohjauksesta huolehtivia viranomaisia, suunnittelumuotoa, suunnitelman oikeusvaikutteisuutta ja suunniteltavan alueen laajuutta sekä suunnitelmien lukumääriä.

Suunnitelman valmistelusta huolehtivina viranomaisina voisivat olla ympäristöministeriö, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset tai maakuntien liitot. Valtion keskus- ja aluehallinnolla ei ole nykyisin alueidenkäytön suunnittelutehtäviä ja henkilöstövoimavaroja. Maakuntien liitoilla on tehtävän hoidon kannalta vahva suunnitteluprosessin ja tiedonhallinnan osaaminen. Suunnittelun yleisestä ohjauksesta huolehtivina viranomaisina voisivat olla ympäristöministeriö tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Molemmilla viranomaisilla on nykyisin alueidenkäytön suunnitteluun liittyviä tehtäviä.

Suunnittelumuotoina voisivat olla maakuntakaavoitus tai erillinen merialuesuunnittelu. Nykytilanteessa maakuntakaava on mahdollista laatia aluevesille, muttei talousvyöhykkeelle. Maakuntakaavoituksen laajentaminen koskemaan talousvyöhykettä tarkoittaisi, että talousvyöhykkeelle laadittaisiin oikeusvaikutteisia suunnitelmia ja komissiolle tulisi raportoida toissijaisuusperiaatteeseen kuuluvia kaavoja. Jos maakuntien liitot laatisivat oikeusvaikutteisia suunnitelmia talousvyöhykkeelle, edellyttäisi tämä valtion ja maakuntien liittojen välillä monimutkaisia menettelyitä, koska valtio viimekädessä vastaa oikeudellisesti talousvyöhykkeestä suhteessa muihin maihin.

Laadittavien suunnitelmien lukumäärä ja laajuus voisivat vaihdella yhdestä koko aluevedet ja talousvyöhykkeen kattavasta suunnitelmasta useisiin alueellisesti pienempiin suunnitelmiin. Merialuesuunnitteludirektiivi mahdollistaisi myös pelkästään talousvyöhykkeen suunnittelun merialuesuunnitelmissa, jos aluevesille laadittaisiin kansallisen kaavoituksen piirissä olevat suunnitelmat. Suunnitelmien suuri lukumäärä ja suunniteltavien alueiden pieni pinta-ala edellyttäisivät enemmän resursseja sovittaa yhteen eri suunnitteluprosessit, vuorovaikutus ja suunnitelmien sisältö. Kohtuullinen määrä suunnitelmia, jotka kattavat alueellisesti laajoja yhtenäisiä kokonaisuuksia, olisi resurssien käytön kannalta tehokasta.

Arvioitaessa merialuesuunnitelmien oikeusvaikutteisuutta on tarkasteltu myös viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain soveltamista merialuesuunnitelmien laatimiseen. Merialuesuunnitelmien laatimista koskisi laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista. Lain 3 §:n mukaan suunnittelusta vastaavan viranomaisen on huolehdittava siitä, että suunnitelman ympäristövaikutukset selvitetään ja arvioidaan riittävässä määrin valmistelun kuluessa, jos sen toteuttamisella saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Tämä yleinen velvollisuus koskisi maakuntien liittoja niiden valmistellessa merialuesuunnitelmia. Hallituksen esitystä valmisteltaessa on sen sijaan arvioitu, ettei viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien vaikutusten arvioinnista annetun lain mukainen määrämuotoinen ympäristöarviointimenettely tulisi sovellettavaksi merialuesuunnittelussa, koska merialuesuunnitelmilla ei ole oikeusvaikutuksia hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätösten perusteena.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että direktiivi pantaisiin täytäntöön laatimalla Suomen aluevesille ja talousvyöhykkeelle laaja-alaiset ja yleispiirteiset merialuesuunnitelmat. Merialuesuunnitelmat olisivat alueidenkäytön suunnittelujärjestelmästä erillisiä suunnitelmia. Merialuesuunnitelmissa tarkasteltaisiin eri alojen, erityisesti energia-alan, meriliikenteen, kalastuksen ja vesiviljelyn, matkailun, virkistyskäytön sekä ympäristön säilyttämisen, suojelun ja parantamisen tarpeita. Suunnitelmia laadittaessa kiinnitettäisiin huomiota merialueen paikallisiin ominaispiirteisiin sekä maan ja meren vuorovaikutukseen.

Merialuesuunnitelmilla ei olisi oikeusvaikutuksia eikä niillä olisi sitovaa vaikutusta muun lainsäädännön mukaisiin lupa- tai muihin menettelyihin. Suunnitelmien vaikuttavuus perustuisi pitkälti eri viranomaisten ja myös muiden tahojen keskinäiseen yhteistyöhön ja mahdolliseen sitoutumiseen ottaa suunnitelmat huomioon omassa toiminnassaan. Suunnitelmien lisäarvo perustuisi merialueen tarkasteluun laaja-alaisena kokonaisuutena sekä eri sektoreiden tarpeiden ja intressien tunnistamiseen ja yhteensovittamiseen. Intressien yhteensovittamisella voitaisiin saavuttaa synergiaetuja sekä lisätä yhteisymmärrystä ja tietoa.

Esityksessä ehdotetaan, että direktiivi pantaisiin täytäntöön muuttamalla maankäyttö- ja rakennuslakia siten, että merialuesuunnittelua koskevat tehtävät lisätään maakuntien liittojen ja ympäristöministeriön tehtäviin sekä merialuesuunnittelua koskevat säännökset lisätään lakiin omana lukunaan. Suunnitelmien laatimisesta vastaisivat ne maakuntien liitot, joiden alueisiin kuuluu aluevesiä. Liitot laatisivat suunnitelmat yhteistyössä toistensa kanssa ja sovittaisivat ne yhteen keskenään sekä lisäksi Ahvenanmaan merialuesuunnitelmien kanssa. Lakiin lisättäisiin myös tarpeelliset säännökset merialuesuunnitelmien laatimiseen liittyvistä yhteistyö-, osallistumis- ja lausuntomenettelyistä sekä tiedottamisesta.

Esityksessä ehdotetaan myös lakia Suomen talousvyöhykkeestä muutettavaksi siten, että maankäyttö- ja rakennuslain merialuesuunnittelua koskevia säännöksiä sovellettaisiin talousvyöhykkeellä.

Esitys sisältää säännöksen valtioneuvoston asetuksenantovaltuudesta. Asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset merialuesuunnitelman esitystavasta sekä merialuesuunnitelmien lukumääristä, suunnittelualueista ja määräajoista.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Merialuesuunnittelu on maakuntien liitoille uusi tehtävä. Sen ei kuitenkaan arvioida aiheuttavan liitoille merkittäviä taloudellisia kustannuksia, koska liitoilla on olemassa oleva suunnitteluorganisaatio ja henkilöstö. Tehtävän ei arvioida vaativan lisää henkilöstöä, koska vähintään kymmenen vuoden välein uusittavan prosessin ajoituksessa on väljyyttä sovittaa merialuesuunnitelmien laatiminen muihin tehtäviin. Liitot suunnittelevat nykyisinkin aluevesiä osana muuta maakunnan suunnittelua. Liitoille aiheutuu kuitenkin jonkin verran kustannuksia suunnittelusta ja suunnittelussa käytettävän tiedon käsittelystä. Valmisteilla olevalla Euroopan meri- ja kalatalousrahaston meripolitiikan varojen käyttösuunnitelmalla tullaan suuntaamaan vuosina 2016–2020 yhteensä 10,6 miljoonaa euroa kuuteen teemaan, joista yhden on suunniteltu olevan merialuesuunnittelu. Lisäksi teemaksi on suunnitteilla meritieto, josta rahoitettava meritietoportaali palvelisi myös merialuesuunnittelun tarpeita.

Esityksellä ei arvioida olevan suoria taloudellisia vaikutuksia muihin viranomaisiin eikä muihin tahoihin.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Merialuesuunnitelmien laatiminen edellyttää viranomaisten yhteistyötä. Merialuesuunnittelun arvioidaan lisäävän viranomaisten kesken tehtävää yhteistyötä sekä lisäävän tietoa viranomaisten toiminnasta ja tavoitteista.

Merialuesuunnittelu lisää työmäärää niissä maakuntien liitoissa, jotka jatkossa laativat merialuesuunnitelmat. Työmäärän lisäyksen ei kuitenkaan arvioida olevan kovin merkittävä ottaen huomioon liittojen vahvan suunnitteluosaamisen, organisaation ja henkilöstön sekä liitoissa nykyisin tehdyn suunnittelu- ja strategiatyön. Merialuesuunnitelmat ovat yleispiirteisiä ja niiden laatimiseen on runsaasti aikaa. Tämä antaa joustoa suunnitelmien sisältöön ja niiden laatimisaikatauluun.

Merialuesuunnittelun kehittäminen, yhteistyö naapurimaiden ja muiden maiden kanssa sekä merialuesuunnitelmien raportointivelvollisuus ovat uusi tehtävä ympäristöministeriölle. Tehtävät voidaan hoitaa nykyisten henkilöstöresurssien uudelleenkohdentamisella.

Merialuesuunnittelusta aiheutuu vähäisessä määrin lisätyötä myös muille valtion keskus- ja aluehallintoviranomaisille. Lisätyö syntyy osallistumisesta merialuesuunnitelmien laatimiseen ja lausuntojen antamisesta niitä koskien. Lisätyöt voidaan hoitaa nykyisillä voimavaroilla.

4.3 Ympäristövaikutukset

Merialuesuunnittelun voidaan arvioida lisäävän meren käytön kestävyyttä. Eri käyttömuotojen tarpeiden tarkasteluun ja yhteensovittamiseen sisältyvät meriympäristön säilyttämisen, suojelun ja parantamisen tavoitteet. Merialueen tarkastelun laajana kokonaisuutena voi olettaa parantavan mahdollisuuksia ympäristönsuojeluun ja ekosysteemien huomioonottamisen toiminnan suunnittelussa. Merialuesuunnitelmilla voidaan myös varautua ilmastomuutoksen vaikutuksiin ja ympäristöriskeihin sekä niiden aiheuttamiin seurauksiin.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Merialuesuunnittelu lisää meren käytön suunnitelmallisuutta. Suunnitelmallisuuden voi olettaa tuovan hyvinvointia sinisen kasvun myötä ja luovan edellytyksiä meriympäristön suojeluun. Suunnittelun ja siihen liittyvän osallistumismahdollisuuden voidaan arvioida lisäävän avoimuutta ja parantavan myös kansalaisten mahdollisuuksia osallistua merta koskevaan päätöksentekoon. Viranomaisten välisen yhteistyön, tiedonvaihdon ja toimintojen yhteensovittamisen lisääntymisen voi arvioida lisäävän tehokkuutta viranomaisten resurssien käytössä ja tuovan vaikuttavuutta.

5 Asian valmistelu

Valmistelua varten asetettiin työryhmä ajalle 13.1.2015–31.10.2015. Työryhmän tehtävänä oli valmistella ehdotukset direktiivin kansallista täytäntöönpanoa varten. Asettamiskirjeen mukaisesti työryhmän ehdotuksen tuli sisältää ehdotukset tarvittavista säännöksistä ja hallinnollisista menettelyistä merialuesuunnittelun järjestämiseksi Suomessa. Työryhmässä olivat edustettuina asian kannalta keskeiset ministeriöt sekä asiantuntijoina asian kannalta keskeisten tahojen edustajat. Valmistelun aikana kuultiin laajaa joukkoa sidosryhmiä informaatio- ja keskusteluti-

laisuuksissa 16.3.2015 ja 28.9.2015. Ahvenanmaan maakuntahallitukseen on oltu yhteydessä koko valmistelun ajan virkamiestasolla.

Esitysluonnos oli lausunnoilla 16.12.2015–29.1.2016. Lausuntoja saatiin kattavasti eri tahoilta yhteensä 43 kappaletta. Kaikki rannikolla sijaitsevat kahdeksan maakuntaliittoa ja myös muutama rannikkokunta antoivat lausunnon. Lausunnoissa hallituksen esitystä pidettiin vuorovai-
kutteisesti valmisteltuna ja esitettyä perusratkaisua, merialuesuunnittelun osoittamista maa-
kuntien liittojen tehtäväksi, onnistuneena ja resurssitehokkaana tapana toteuttaa merialue-
suunnittelu. Lausunnoissa kiinnitettiin erityisesti huomiota merialuesuunnittelun kustannus-
vaikutuksiin, ekosysteemilähestymistavan soveltamiseen, luonnonsuojeluun sekä osallistumi-
seen ja vaikutusten arviointiin suunnittelussa. Näiden huomioon ottamista hallituksen esitys-
luonnoksessa ei pidetty riittävänä. Lausunnoissa käsiteltiin myös merialuesuunnitelmien oike-
usvaikutuksettomuutta, ohjausvaikutuksia ja hyväksymismenettelyitä. Muutamassa lausun-
nossa toivottiin, että laissa tai asetuksessa säädettäisiin suunnitelmien sisällöstä ja esitystavas-
ta. Lausunnoista on laadittu erillinen yhteenveto.

Merialuesuunnittelutyöryhmä on jo työnsä aikana käsitellyt näitä lausunnoissakin esiin nostet-
tuja asioita ja ottanut ne huomioon ehdotuksensa valmistelussa. Lausunnoissa esitettyjen nä-
kökohtien ja muutosehdotusten perusteella hallituksen esityksen luonnokseen on kuitenkin li-
sätty tiedottamista koskeva pykälä, selvennetty osallistumista koskevaa pykälää ja tehty eräitä
muuta täsmennyksiä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Maankäyttö- ja rakennuslaki

17 §. *Asianomaisen ministeriön tehtävät.* Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti. Ympäristöministeriölle kuuluviin tehtäviin lisättäisiin merialuesuunnittelun yleinen kehittäminen ja ohjaus sekä yhteistyö naapurivaltioiden kanssa. Yleinen kehittäminen ja ohjaus tarkoittaisivat toimia, joilla edistetään merialuesuunnitelmien laatimista ja varmistetaan merialuesuunnitelmien tarvittava yhtenäisyys. Lisäksi toimet voisivat koskea suunnitelmien laatimisessa tarvittavan tiedon tuottamista ja opasaineistojen laatimista. Ympäristöministeriö vastaisi yhteistyöstä Euroopan Unioniin kuuluvien naapurivaltioiden kanssa merialuesuunnitelmien yhteen sovittamiseksi sekä yhteistyöstä Euroopan Unioniin kuulumattomien maiden kanssa. Yhteistyöhön osallistuisivat maakuntien liitot ja tarpeen mukaan muut viranomaiset.

Ehdotetulla säännöksellä pantaisiin täytäntöön merialuesuunnitteludirektiivin 13 artiklan 1 kohdan velvoite sekä 6 artiklan 2f ja 2g kohtien, 11 artiklan ja 12 artiklan velvoitteet.

19 §. *Maakunnan liiton tehtävät.* Pykälään lisättäisiin merialuesuunnittelu maakuntien liitoille kuuluvaksi uudeksi tehtäväksi. Merialuesuunnittelu olisi alueidenkäytön suunnittelujärjestelmästä erillinen tehtävä.

Ehdotetulla säännöksellä pantaisiin täytäntöön merialuesuunnitteludirektiivin 13 artiklan 1 kohdan velvoite.

Uusi 8 a luku. *Merialuesuunnittelu*

67 a §. *Merialuesuunnittelun tarkoitus ja sisältö.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 67 a §, jossa säädettäisiin merialuesuunnittelun tarkoituksesta ja sisällöstä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että merialuesuunnittelun tarkoituksena olisi edistää merialueen eri käyttömuotojen kestävä kehitystä ja kasvua sekä merialueen luonnonvarojen kestävä käyttöä. Käyttömuodoilla tarkoitetaan eri aloja, kuten kalastusta, virkistystä tai energiantuotantoa. Luonnonvarat voivat olla esimerkiksi kalansaaliita, meren pohjan mineraaleja tai rannikon virkistysympäristöä. Eri käyttömuotojen kestävä kehityksen ja kasvun edistäminen tarkoittaa esimerkiksi sitä, että merialuesuunnittelussa otetaan huomioon meriympäristön ja ekosysteemien kestävyys.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että merialuesuunnittelussa olisi tarkasteltava eri käyttömuotojen nykyisiä ja tulevia tarpeita ja pyrittävä sovittamaan ne yhteen. Tarkasteltavia ja yhteen sovitettavia käyttömuotoja olisivat erityisesti energia-alat, meriliikenne, kalastus ja vesiviljely, matkailu, virkistyskäyttö sekä ympäristön ja luonnon säilyttäminen, suojelu ja parantaminen. Lisäksi merialuesuunnittelussa voitaisiin tarkastella myös muita käyttömuotoja.

Lisäksi säädettäisiin, että suunnitelmaa laadittaessa olisi kiinnitettävä huomiota merialueen ominaispiirteisiin. Näitä olisivat muun muassa luonnonmaantieteelliset olosuhteet, luonnonarvot ja kulttuuriperintö. Suunnittelussa olisi myös kiinnitettävä huomiota maan ja meren välisiin vaikutussuhteisiin. Ne voivat liittyä esimerkiksi olemassa olevaan tai suunniteltuun asutukseen, satamiin, liikenneyhteyksiin, energiaverkkoihin tai muuhun maalle sijoittuvaan toimintaan,

jolla on vaikutusta mereen. Lisäksi olisi kiinnitettävä huomiota maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeisiin.

Ehdotetulla säännöksellä pantaisiin täytäntöön merialuesuunnitteludirektiivin 1 artiklan, 4 artiklan 2 ja 5 kohtien, 5 artiklan 1 ja 2 kohtien, 6 artiklan 1 ja 2a, 2b ja 2c kohtien, 7 artiklan ja 8 artiklan velvoitteet.

67 b §. *Merialuesuunnitelman laatiminen ja hyväksyminen.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 67 b §. Pykälässä säädettäisiin merialuesuunnitelman laatimisesta ja hyväksymisestä.

Pykälässä säädettäisiin, että merialuesuunnitelma laadittaisiin aluevesille ja talousvyöhykkeelle. Aluevedet on määritelty laissa Suomen aluevesien rajoista ja talousvyöhyke laissa Suomen talousvyöhykkeestä.

Merialuesuunnitelman laatimisesta ja hyväksymisestä vastaisivat ne maakuntien liitot, joiden alueeseen kuuluu aluevesiä. Maakuntien liittojen tulisi valmistella merialuesuunnitelma yhteistyössä toistensa kanssa. Maakuntien liitot voisivat sopia keskenään mahdollisesta yhteisestä hyväksymismenettelystä. Yhteistyöllä pyrittäisiin kokonaisvaltaiseen ja laaja-alaiseen suunnitteluun, prosessien ja suunnitelmien yhteensovittamiseen sekä resurssitehokkuuteen.

Maakuntien liittojen tulisi sovittaa merialuesuunnitelmat yhteen keskenään ja mahdollisuuksien mukaan Ahvenanmaan merialuesuunnitelmien kanssa. Tarkoituksena olisi vahvistaa suunnitelmissa esitettävien toimintojen jatkuvuutta niiden välillä ja välttää eri suunnitelmien välisiä mahdollisia ristiriitoja.

Ehdotetulla säännöksellä pantaisiin täytäntöön direktiivin 2 artiklan 1 kohdan, 4 artiklan 1 kohdan, 6 artiklan 2c kohdan ja 13 artiklan 1 kohdan velvoitteet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtioneuvoston asetuksenantovaltuudesta. Tarkemmat säännökset merialuesuunnitelmien lukumäärästä, suunnittelualueista ja määräajoista annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

Esitykseen ei ehdoteta otettavaksi säännöksiä merialuesuunnitelman esitystavasta, vaan se jäisi maakuntien liittojen itse ratkaistavaksi. Pykälän 2 momenttiin ehdotettuun asetuksenantovaltuuteen ehdotetaan otettavaksi kuitenkin mahdollisuus antaa merialuesuunnitelman esitystapaa koskevia säännöksiä asetuksella.

67 c §. *Osallistuminen ja lausunnot.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 67 c §. Pykälässä säädettäisiin osallistumisesta merialuesuunnitteluun.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että maakuntien liittojen on järjestettävä merialuesuunnitelman valmistelu siten, että viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään, on mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun. Maakuntien liittojen olisi pyydettävä riittävän varhaisessa suunnittelun vaiheessa lausunnot niiltä viranomaisilta ja yhteisöiltä, joiden toimialaan suunnitelma olennaisesti liittyy. Näitä toimialoja olisivat ainakin energia-alat, meriliikenne, kalastus ja vesiviljely, matkailu, virkistyskäyttö sekä ympäristön ja luonnon suojelu. Osallistumismahdollisuuden ja lausuntomenettelyjen tavoitteena on sitouttaa eri tahot laadittavaan suunnitelmaan ja lisätä suunnitelman vaikuttavuutta. Ulkoasianministeriöltä olisi pyydettävä lausunto talousvyöhykkeen osalta. Ulkoministeriön lausunnon avulla varmistettaisiin, että talousvyöhykettä koskevat kansainvälisen oikeuden velvoitteet otetaan huomioon suunnitelmissa.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan kaikille muille kuin 1 momentissa tarkoitetuille tahoille tulisi varata mahdollisuus tutustua valmisteluaineistoon ja esittää siitä mielipiteensä. Tämä tulisi tehdä ilmoittamalla asiasta internetissä. Mahdollisuus mielipiteen esittämiseen varattaisiin pitämällä valmisteluaineisto nähtävillä vähintään 30 päivää.

Ehdotetulla pykälällä pantaisiin täytäntöön direktiivin 6 artiklan 2d kohdan ja 9 artiklan velvoitteet.

67 d §. Merialuesuunnitelmasta tiedottaminen. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 67 d §. Pykälässä säädettäisiin merialuesuunnitelmasta tiedottamisesta.

Maakuntien liittojen tulisi tiedottaa hyväksytystä suunnitelmasta ja sen perusteluista internetissä. Perusteluissa tulisi esittää muun muassa, miten mielipiteet ja lausunnot on otettu suunnitelmassa huomioon. Tieto hyväksytystä merialuesuunnitelmasta olisi lisäksi lähetettävä valmisteluun osallistuneille viranomaisille ja yhteisöille. Hyväksytyn suunnitelman tulisi olla eri osapuolien saatavilla internetissä.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös hyväksytyjen merialuesuunnitelmien toimittamisesta ympäristöministeriöön. Maakuntien liittojen tulisi toimittaa hyväksytyt merialuesuunnitelmat ja niihin tehdyt muutokset viipymättä tiedoksi ympäristöministeriöön, jotta ministeriö voi raportoida merialuesuunnitelmista Euroopan Unionin komissiolle direktiivin mukaisessa kolmen kuukauden määräajassa.

Ehdotetulla pykälällä pantaisiin täytäntöön direktiivin 9 artiklan velvoitteet.

1.2 Laki Suomen talousvyöhykkeestä

Talousvyöhykettä koskee laki Suomen talousvyöhykkeestä (1058/2004). Lain 2 luvun mukaisesti talousvyöhykkeellä sovelletaan siinä nimettyjä säädöksiä muun muassa kalastusta, luonnonsuojelua, vedenalaisten johtojen suojelua, maa-aineksia ja kaivosmineraaleja koskien. Lain 3 § mukaan talousvyöhykkeellä sovelletaan ympäristönsuojelulakia, vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettua lakia ja vesilakia. Maankäyttö- ja rakennuslakia ei nykyisin lainkaan sovelleta talousvyöhykkeellä.

Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 3 §:n 1 momenttiin lisättäisiin säännös, että talousvyöhykkeellä sovelletaan maankäyttö- ja rakennuslain merialuesuunnittelua koskevia 8 a luvun säännöksiä. Lisäksi pykälän otsikkoon lisättäisiin merialuesuunnittelu.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Merialuesuunnittelusta annettava valtioneuvoston asetus täsmentäisi ja täydentäisi merialuesuunnittelua koskevia maankäyttö- ja rakennuslain 8 a luvun säännöksiä. Asetus annettaisiin merialuesuunnitelman laatimista ja hyväksymistä koskevassa 67 b §:ssä olevan valtuussäännöksen nojalla.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä lokakuuta 2016.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Ehdotetussa laissa maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta on säännöksiä, joilla on merkitystä kunnallisen itsehallinnon kannalta. Perustuslain 121 §:n mukaan kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Perustuslain 121 §:n on vaikiintuneesti katsottu koskevan yksittäisten kuntien lisäksi myös kuntayhtymiä. Maakuntien liitoille annettavista tehtävistä ehdotetaan säädettäväksi lailla. Maakuntien liitoille annettava uusi tehtävä olisi merialuesuunnittelu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 19 § sekä
lisätään 17 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 955/2012 ja 28/2016, uusi 2 momentti,
jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi sekä lakiin uusi 8 a luku seuraavasti:

17 §

Asianomaisen ministeriön tehtävät

Ympäristöministeriö vastaa 8 a luvussa tarkoitetun merialuesuunnittelun yleisestä kehittämisestä ja ohjauksesta sekä yhteistyöstä naapurivaltioiden kanssa.

19 §

Maakunnan liiton tehtävät

Maakunnan liiton tehtävänä on maakunnan suunnittelu sekä merialuesuunnittelu.

8 a luku

Merialuesuunnittelu

67 a §

Merialuesuunnittelun tarkoitus ja sisältö

Merialuesuunnittelun tarkoituksena on edistää merialueen eri käyttömuotojen kestävä kehitystä ja kasvua sekä merialueen luonnonvarojen kestävä käyttöä.

Merialuesuunnittelussa on tarkasteltava eri käyttömuotojen tarpeita ja pyrittävä sovittamaan ne yhteen. Tarkasteltavia käyttömuotoja ovat erityisesti energia-alat, meriliikenne, kalastus ja vesiviljely, matkailu, virkistyskäyttö sekä ympäristön ja luonnon säilyttäminen, suojelu ja parantaminen. Merialuesuunnittelussa on kiinnitettävä huomiota merialueen ominaispiirteisiin sekä maan ja meren vuorovaikutukseen. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota maanpuolustuksen tarpeisiin.

67 b §

Merialuesuunnitelman laatiminen ja hyväksyminen

Merialuesuunnitelma laaditaan aluevesille ja talousvyöhykkeelle. Merialuesuunnitelman laatimisesta ja hyväksymisestä vastaavat ne maakuntien liitot, joiden alueeseen kuuluu aluevesiä. Maakuntien liittojen tulee valmistella merialuesuunnitelma yhteistyössä. Merialuesuunnitelmat on sovitettava yhteen.

Tarkemmat säännökset merialuesuunnitelman esitystavasta sekä merialuesuunnitelmien lukumääristä, suunnittelualueista ja määräajoista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

67 c §

Osallistuminen ja lausunnot

Maakuntien liittojen on järjestettävä merialuesuunnitelman valmistelu siten, että viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään, on mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun. Maakuntien liittojen on pyydettävä lausunto niiltä viranomaisilta ja yhteisöiltä, joiden toimialaan tai tehtäviin suunnitelma olennaisesti liittyy. Ulkoasiainministeriöltä on pyydettävä lausunto talousvyöhykkeen osalta.

Muille kuin 1 momentissa tarkoitetuille tahoille on varattava mahdollisuus tutustua valmisteluaineistoon sekä esittää siitä mielipiteensä julkaisemalla asiaa koskeva ilmoitus internetissä. Mielipiteiden esittämiselle on varattava vähintään 30 päivää.

67 d §

Merialuesuunnitelmasta tiedottaminen

Maakuntien liittojen on tiedotettava hyväksytystä merialuesuunnitelmasta ja sen perusteluista internetissä. Tieto hyväksytystä merialuesuunnitelmasta on lähetettävä valmisteluun osallistuneille viranomaisille ja yhteisöille. Merialuesuunnitelman on oltava kaikkien saatavilla internetissä.

Maakuntien liittojen tulee toimittaa hyväksytty merialuesuunnitelma ja siihen tehdyt muutokset viipymättä tiedoksi ympäristöministeriöön.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

2.

Laki

Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) 3 §:n otsikko ja 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 544/2014, seuraavasti:

3 §

Ympäristönsuojeluun, vesirakentamiseen ja merialuesuunnitteluun sovellettava lainsäädäntö

Talousvyöhykkeellä sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia (468/1994), ympäristönsuojelulakia (527/2014), vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettua lakia (1299/2004), vesilakia (587/2011) sekä maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) merialuesuunnittelua koskevaa 8 a lukua ja niiden nojalla annettuja säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Helsingissä 14 päivänä huhtikuuta 2016

Pääministeri

Juha Sipilä

Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 19 § sekä
lisätään 17 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 955/2012 ja 28/2016, uusi 2 momentti,
jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi sekä lakiin uusi 8 a luku seuraavasti:

Voimassa oleva laki

17 §

Asianomaisen ministeriön tehtävät

19 §

Maakunnan liiton tehtävät

Maakunnan liiton tehtävänä on maakunnan suunnittelu.

Ehdotus

17 §

Asianomaisen ministeriön tehtävät

—————
Ympäristöministeriö vastaa 8 a luvussa tarkoitetun merialuesuunnittelun yleisestä kehittämisestä ja ohjauksesta sekä yhteistyötä naapurivaltioiden kanssa.
—————

19 §

Maakunnan liiton tehtävät

Maakunnan liiton tehtävänä on maakunnan suunnittelu sekä merialuesuunnittelu.

8 a luku

Merialuesuunnittelu

67 a §

Merialuesuunnittelun tarkoitus ja sisältö

Merialuesuunnittelun tarkoituksena on edistää merialueen eri käyttömuotojen kestävä kehitystä ja kasvua sekä merialueen luonnonvarojen kestävä käyttöä.

Merialuesuunnittelussa on tarkasteltava eri käyttömuotojen tarpeita ja pyrittävä sovittamaan ne yhteen. Tarkasteltavia käyttömuotoja ovat erityisesti energia-alat, meriliikenne, kalastus ja vesiviljely, matkailu, virkistyskäyttö sekä ympäristön ja luonnon säilyttäminen, suojelu ja parantaminen. Merialuesuunnittelussa on kiinnitettävä huomiota merialueen ominaispiirteisiin sekä maan ja meren vuorovaikutukseen. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota maanpuolustuksen tarpeisiin.

67 b §

Merialuesuunnitelman laatiminen ja hyväksyminen

Merialuesuunnitelma laaditaan aluevesille ja talousvyöhykkeelle. Merialuesuunnitelman laatimisesta ja hyväksymisestä vastaavat ne maakuntien liitot, joiden alueeseen kuuluu aluevesiä. Maakuntien liittojen tulee valmistella merialuesuunnitelma yhteistyössä. Merialuesuunnitelmat on sovitettava yhteen.

Tarkemmat säännökset merialuesuunnitelman esitystavasta sekä suunnitelmien lukumäärästä, suunnittelualueista ja määräajoista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

67 c §

Osallistuminen ja lausunnot

Maakuntien liittojen on järjestettävä merialuesuunnitelman valmistelu siten, että viranomaisilla ja yhteisöillä joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään, on mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun. Maakuntien liittojen on pyydettävä lausunto niiltä viranomaisilta ja yhteisöiltä, joiden toimialaan ja tehtäviin suunnitelma olennaisesti liittyy. Ulkoasiainministeriöltä on pyydettävä lausunto talousvyöhykkeen osalta.

Muulle kuin 1 momentissa tarkoitetuille ta-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

hoille on varattava mahdollisuus tutustua valmisteluaineistoon sekä esittää siitä mielipiteensä julkaisemalla asiaa koskeva ilmoitus internetissä. Mielipiteiden esittämiselle on varattava vähintään 30 päivää.

67 d §

Merialuesuunnitelmasta tiedottaminen

Maakuntien liittojen on tiedotettava hyväksytystä merialuesuunnitelmasta ja sen perusteluista internetissä. Tieto hyväksytystä merialuesuunnitelmasta on lähetettävä valmisteluun osallistuneille viranomaisille ja yhteisöille. Merialuesuunnitelman on oltava kaikkien saatavilla internetissä.

Maakuntien liittojen tulee toimittaa hyväksytty merialuesuunnitelma ja siihen tehdyt muutokset viipymättä tiedoksi ympäristöministeriöön.

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä
kuuta 20 ____.

2.

Laki

Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) 3 §:n otsikko ja 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 544/2014, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §

*Ympäristönsuojeluun ja vesirakentamiseen
sovellettava lainsäädäntö*

Talousvyöhykkeellä sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia (468/1994), ympäristönsuojelulakia (527/2014), vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettua lakia (1299/2004) ja vesilakia (587/2011) sekä niiden nojalla annettuja säännöksiä.

Ehdotus

3 §

*Ympäristönsuojeluun, vesirakentamiseen ja
merialuesuunnitteluun sovellettava lainsäädäntö*

Talousvyöhykkeellä sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia (468/1994), ympäristönsuojelulakia (527/2014), vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettua lakia (1299/2004), vesilakia (587/2011) sekä maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) merialuesuunnittelua koskevaa 8 a lukua ja niiden nojalla annettuja säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .